

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 15/3 2026 s. 744-757, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

**TUĞRUL TANYOL'UN AĞUSTOS DEHLİZLERİ KİTABINDAKİ ŞİİRLERİNDE
MİTOLOJİNİN İZLERİ**

Bilginç EYAN*

Geliş Tarihi: 2 Ocak 2026

Kabul Tarihi: 2 Eylül 2026

Öz

Çağdaş Türk şiirinde mitolojik imge kullanımı, tarihe yönelim ve kültürel kodların ele alınışı bağlamında önem taşımakla beraber imgesel işleyiş tarzı nedeniyle şiirin estetize edilmesini sağlayan bir durumdur. 1980 kuşağı şairlerinden Tuğrul Tanyol, tarih ve kültürden yararlanmayı seven, ferdi unsurlar ve kolektif meselelere birlikte eğilebilen bir şairdir. Bu özelliklerini şiirlerine yansıtırken mitolojinin geniş anlam dünyasını kullanarak imgeler oluşturan ve oluşturduğu imgeleri mitolojik anlamlarıyla bağdaştırarak geçmişle gelecek arasında köprü kuran Tanyol'un şiirlerindeki mitolojik izler sanatçının özgün anlayışını da ortaya koyar. Mitolojik yansımaları; *Ağustos Dehlizleri* kitabında hayvan, doğa ve renk motiflerini kendi şiir anlayışıyla yoğurup metafor ve imgeye dönüştüren Tanyol'un oluşturduğu sanatsal iz düşümleri, çağdaş şiire ve kültürel kodların yansımalarına büyük katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada Tuğrul Tanyol şiirlerindeki mitolojik izlerin somut örneklerini bulunduran *Ağustos Dehlizleri* kitabındaki şiirler renk, hayvan ve doğa metaforları üzerinden metin merkezli olarak incelenmiş ve mitolojik iz düşümlerinin dışavurum şekli analiz edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Tuğrul Tanyol, Ağustos Dehlizleri, şiir, mitoloji.

**TUĞRUL TANYOL'S MYTHOLOGICAL TRACES IN THE POEMS
FEATURED IN HIS BOOK AĞUSTOS DEHLİZLERİ**

Abstract

The use of mythological imagery in Turkish poetry is crucial for exploring historical orientation and cultural codes. Tuğrul Tanyol, a poet from the 1980s generation, is known for weaving both individual and collective themes into his works, drawing heavily from history and culture. Through his poems, Tanyol uses the semantic realm of mythology to create images that link the past and the future, thus demonstrating his originality. In his collection *August Passages* (Ağustos Dehlizleri), Tanyol transforms motifs of animals, nature, and colors into unique poetic images. This process serves as an aestheticization of his work and adds depth to contemporary Turkish poetry by reflecting cultural codes. This study specifically examines the mythological traces in Tanyol's poetry, focusing on metaphors related to color, animals, and nature. It analyzes how these traces are expressed and how Tanyol's distinct poetic approach bridges mythological meaning with modern artistic reflection.

Keywords: Tuğrul Tanyol, Ağustos Dehlizleri, poem, mythology.

* Dr. Öğr. Üyesi; Kafkas Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, bilginc.eyan@kafkas.edu.tr, ROR ID: [04v302n28](https://orcid.org/04v302n28).

Giriş

1953 yılında doğan (Koyuncu, 2023) sanatçı Tuğrul Tanyol, Türk edebiyatında özellikle toplumcu kimliğiyle 1980 kuşağının önemli şairlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Şiirlerinde imgelerle işlenmiş bir anlayış gütmeye eğilimi gösteren sanatçının eserleri, toplumsal unsurların estetik bir versiyonla sunumunu içermektedir. Şair, bu gösterime ek olarak imgesel söylem çerçevesinde tarihî unsurlar ile kültürel kodlar kullanır ve mitolojik iz düşümlerini bunların yansıtıcılarından birine dönüştürür. Özellikle mitolojik imgeler toplumsal meseleleri yansıtmaya ışığında da büyük önem taşır ve Tuğrul Tanyol’u Türk edebiyatında özgün bir noktaya koyan unsurlar arasında yer alır.

Tuğrul Tanyol ilk şiirini 1970 yılında henüz 17 yaşındayken Yeni İnsan dergisinde yayımlar. İlk şiirlerinde “A. Tuğrul Tanyol” imzasını kullanan sanatçı, şiir ve yazılarını; Varlık, Somut, Türkiye Yazıları, Yazko Edebiyat, Sanat Olayı, Gösteri, Üç Çiçek, Poetika, Sonbahar, Düşler, Broy, ve Mühür gibi dergilerde yayımlamıştır. Varlık dergisinde yakın dönem Türk şiiri hakkında değerlendirmeler yapmış ve tartışma yazılarını “Kesit” başlığı altında yayımlamıştır (Koyuncu, 2023). Tuğrul Tanyol’un yetiştiği edebî zemin ve sanat anlayışının oluşup geliştiği dönem onun şiir dünyasında belirlemeler yapma noktasında oldukça önemlidir.

Tuğrul Tanyol birey üzerinden hareket ederek evrensele ulaşmaya çaba gösteren bir şairdir. Babası Cahit Tanyol’un Orhan Veli Kanık, Sait Faik Abasıyanık, Necip Fazıl Kısakürek, Yahya Kemal Beyatlı gibi dönemin tanınan şair ve yazarları ile arkadaşlığı sayesinde küçük yaşlardan itibaren edebiyatla iç içe olan Tanyol’un gençlik yılları, askerî darbe sürecine denk gelir. İçinde yaşadığı toplum ve edebî anlamda ilişki kurduğu kişilerden etkilense de özgün bir anlayış geliştirmiştir. Genellikle toplumsal olayların şiire taşındığı bu dönemde estetiğe önem vermesi bakımından da diğer çağdaşlarından ayrılır (Öksüz Güneş, 2018, s. 1808). Tuğrul Tanyol’un çağdaşları arasında “İkinci Yeni” şiirinin temsilcileri de göze çarpmakta ve bu durum onun sanat anlayışı açısından belirleyici bir önem taşımaktadır.

İkinci Yenicilerin etkin olduğu dönem ve 1970’li yılların toplumsal kargaşası içinde büyümüş ve kendinden önceki dönemlerde eksik olan hususları kendi açısından gözlemleme şansı yakalamış olan Tanyol, şiirin öncelikle sağlam, iyi ve estetik olmasını önemser. Bu nedenle de sanatına ön yargısız yaklaşma çabası sergileyerek sanatın doğasında bulunan ve onu sanat yapan faktörleri her şekliyle kabullenmeye çalışır (Tan, 2017, s. 102). Tuğrul Tanyol’un sanatı hususundaki temel bağlam şiirlerinin imgelerle bezenmiş olmasıdır. Tanyol ilk şiirlerini 1970-1980 yılları arasında yayımlayanlarla birlikte 80 kuşağı olarak tanımlanan ve birbirlerinden farklı şiir anlayışları tercih eden şairlerin bir kısmıyla birlikte imgeci şairler arasında ele alınmaktadır (Gür, 2013, s. 567). Öte yandan Tuğrul Tanyol’un şiirlerinde imgesel söylem, müzik ve lirizm en temel hususlardır. Bu bağlamda özellikle görsel ve işitsel imgeler Tanyol şiirlerinde sıklıkla varlık gösterir (Koşar, 2011, s. 247). Tanyol’un imgeye düşkün olan bu sanatçı kişiliği ve imge üzerine serili olan şiir dünyası, onu devrinin sanatçıları arasında oldukça farklı bir konuma taşımaktadır. Baki Asiltürk’e göre (t.y.) Tuğrul Tanyol imge merkezîyetçiliği çerçevesinde kendi döneminin öncü sanatçılarından biridir:

Tuğrul Tanyol, 1980 Kuşağı'nın imgeyi merkezde tutan şairler düşünüldüğünde akla ilk gelecek öncüler arasındadır. 80 Kuşağı içinde gelenekle hesaplaşma, geleneğin ne olduğu ya da nasıl algılanması gerektiği konusunda ilk makaleyi yazmış olması, kuşağın oluşma yıllarında poetik sorunları ele alan ciddi makaleler ya da tartışma yazıları kaleme alması, Cumhuriyet dönemi şiirinin 80'lere dek olan macerasını Attilâ İlhan'dan Dağlarca'ya, Cemal Süreya'dan Necatigil'e bütünlüklü olarak görebilmesi ona ayrı bir özellik katar.

Sanatçının imge yüklü şiir dünyasına lirizm, müzikalite ve tarih gibi öncül olgular eşlik ederken imgelerin oluşumunda mitolojik unsurlar da oldukça ağır basmakta ve sanatçının değerler dünyasını şiirler üzerinden somutlaştırmaktadır.

Tuğrul Tanyol'un şiirlerinde müzik, tarih ve mitoloji kavramları öncelikle geleneğin izleri olarak ön plana çıkmaktadır (Koşar, 2023, s. 89). Bu kavramlar arasında Tanyol'un şiirlerine yansıyan ve şiirlerin estetik gücüyle imgesel söylemini genişleten mitolojik imgeleri ele alan bu çalışma *Ağustos Dehlizleri* kitabına yoğunlaşmaktadır.

Ağustos Dehlizleri Tanyol'un ikinci şiir kitabıdır. 1985 yılında Çizgi Yayıncılık tarafından yayımlanan bu eserle sanatçı, 1985 Necatigil Şiir Ödülü'nü almıştır. Ağustos Dehlizleri ilerleyen süreçte Cem Yayınları (1987) ve Era Yayınları (1995) tarafından da yayımlanır. Toplamda 36 şiir bulunan kitap; Gitmek, Cem Gibi, Yağmur Saatleri başlıklarında üç bölümden oluşmaktadır. 1982-84 yılları arasında yazılmış olan bu şiirlerde darbe döneminin havası hissedilir ve sanatçı hayattan, içinde bulunduğu ortamdan kaçmak, uzaklaşmak isterken görülür (Gökhan, 2015, s. 55). Şair bu arzusunu şiirlerine yansıtırken dikkat çekici mitolojik imgeleri de üslubuna eklemiştir. Bu doğrultuda *Ağustos Dehlizleri*'nde yer alan şiirler ve şairin bu kitabında oluşturduğu şiir dünyası, özgün bir şekilde estetize edilmiştir. Dolayısıyla da değerler dünyasının yansıtım biçiminde mitolojik izler önemli bir yapı taşı olarak fonksiyon sağlamaktadır.

Mitoloji, bütün milletlerin, millî tefekkürünün ve millî psikolojisinin kendine has özelliklerinin ilk kaynağıdır. Geniş manada ise mitoloji, dünyayı algılama sistemi olup bu algılama biçimini modelleştiren bir dünya görüşü olarak varlık göstermektedir (Bayat, 2005, s. 3). Kişinin dünyayı tanıma ve anlamlandırma süreçlerinin estetize edilmiş çıktıları olan anlatım esasına dayalı metinler, dönüşüme elverişli yapılarından dolayı birbirinden oldukça farklı kültürlerde, farklı tür ve şekillere dönüşerek tekrar varlık gösterirler. Bu nedenle kolektif bilinç dışından beslenen mitik anlatıların modern sanatlara iz düşümleri bırakması sıklıkla gerçekleşmektedir (Kotancı, 2024, s. 95). Tuğrul Tanyol'un da mitolojik simgeleri dönüştürerek tarihi çağrışımlarla güçlendirmesi ve bunu da modern insan için aktüel bir metafor olarak kullanan bir sanatçı olması (Tan, 2022, s. 508) mitolojinin şiirlerindeki işlevini daha anlamlı bir hâle getirmektedir. Nitekim kullanılan mitolojik imgeler aracılığıyla Tuğrul Tanyol'un edebî dünyası daha da belirginleşmekte, yetiştiği ve yakından deneyimleme şansına sahip olduğu yakın dönem Türk edebî ve şiir dünyasına etki eden dünya görüşleri somutlaşmaktadır. Üstelik mitoloji katkısıyla da şiirin estetize edilmiş biçimi daha güçlü bir hâl almakta ve şairin sahip olduğu imgesel söylemin derinliği artmaktadır. Bu çalışmada sanatçının söz konusu eserinde varlık bulan mitolojik imgeler hayvanlar, doğal unsurlar ve renkler odağında kategorize edilerek metin merkezli analizler yoluyla incelenmiştir.

1. Hayvan Metaforları

Mitolojik imgelerle donatılmış anlatılarda birçok farklı aktarım yolu bulunmaktadır. Özellikle mitlerin oluşumunda, ortaya çıktığı toplumun tarihî ve kültürel kodlarının büyük katkı sağlaması, bu noktada mitolojik imgelerin aktarım gücünü kuvvetlendirmektedir. Mitlerin eski çağlardan itibaren ortaya çıkması ve bu dönemlerde insanların hayvanlarla yakın ilişkilerde bulunması gibi nedenler başta olmak üzere birçok unsur, hayvan sembolizmini mitik anlatılarda ön plana çıkarır. Bu noktada sanatçılar da hayvan sembolizminden sıklıkla faydalanır. Tuğrul Tanyol'da *Ağustos Dehlizleri* kitabında benzer bir durum ortaya koymaktadır.

“Unutuş” isimli şiirde leopar isminden bahsedildiği görülmektedir. Türk mitolojisinde tarihi açıdan da önemli bir yer tutan leoparın bu şiirde üstlendiği imgesel fonksiyon, yanına getirilen diğer mitik çağrışımlarla daha belirgin bir hâle gelmektedir:

“Bulutsuz yağmur geceleri, avluda ayak sesleri
Suyun sıyrılmış derisinde sarı leopar lekeleri” (Tanyol, 2018, s. 72)

Su, birçok kültürde genellikle yaratılışın hemen öncesi ve kozmosun birinci aşaması olarak kabul edilmektedir (Ögel, 1993, s. 471). Bu doğrultuda Leopar ifadesinin burada su ile kullanılması oldukça büyük önem taşımaktadır. Bachelard'a göre (2023, s. 16) su; gizli, sade ve yalınlaştırıcı insan güçleriyle simgelenen daimî ve dişil bir elementtir. Türk mitolojisinde de su, dişil bir güçtür ve bu bağlamda doğurganlık, bolluk, bereket gibi imgelele misyonlara sahiptir (Yayın, 2012, s. 120). Şiirden hareketle suyun derisinin sıyrılmış olması en temelde bu koruyucu gücün ortadan kalkmasına dönük bir imgesel araç olarak düşünülebilir. Bu kayboluşla beraber leopar imgesi devreye girmektedir. Nitekim bu noktada öncelikle suyun dişil rolü daha belirgin bir hâle getirilir.

Leopar birçok uygarlığın sanat eserlerinde kullanılmış, derisinin üzerindeki benekleri birçok kez doğurganlık mitini sembolize etmiştir. Leoparların en cüsseli türü olan pars motifi, Uygur, Göktürk, Sümer, Mısır ve İskit kültürlerinde de önemli bir yere sahip olmuştur. Özellikle Mısır rahiplerinin cenaze törenlerinde ölünün yeniden doğumunu sağlamak için pars postu giydikleri bilinmektedir (Aksoy, 2021, s. 54, 55). Ek olarak leopar derisindeki beneklerin çoğalma, üreme ve verimlilik gibi anlamlar taşıdığı da vurgulanabilir. Bu noktada şiir, bir dişil güce ve yeniden doğum unsuruna mitolojik bir imgelem biçimiyle kapı açmaktadır. Anadolu'dan bahsettiği düşünülebilecek şiirin su ile birleştirilmiş leopar imgesi üzerinden Türk toplumunun Anadolu topraklarında yeniden doğduğuna ve güçlendiğine vurgu yapılır. Anadolu coğrafyasının dişil açıdan verimli, bereketli fonksiyonlara sahip olması da bu noktada kendini hissettirmektedir.

Aynı kitaptaki “Gece Esinleri” şiirinde ise oğlak ve akrep gibi yine mitolojik açıdan önemli imge olan iki hayvan ile karşılaşılmaktadır. Aynı zamanda astrolojideki on iki burcun da içinde olan bu iki hayvan şiirde ilginç bir beraberlik içerisinde görülmektedir:

“Orada oğlak sütüyle beslenir akrep
Orada şafak burçların arkasında eskir” (Tanyol, 2018, s. 75)

Şiirdeki “oğlak sütü” ifadesi bir ters çeviriş biçimine işaretler. Nitekim keçi yavrusu olan oğlak, doğada süt veren değil süt emen konumundadır. Şiirde ise onun süt veren konumuna evrilmesi doğanın bir dönüşümü olarak düşünülebilir. Nitekim “oğlak”ın süt veren türü olan keçi birçok mitolojide doğanın canlılığını sembolize eder. Bunun en belirgin örneklerinden biri Yunan mitolojisindeki yarı insan yarı keçi görünümündeki “Pan” üzerinde görülür.

Yunan mitolojisinde kırların ve çobanların tanrısı olan ve çoban topluluğuna bir tür akıl hocası olarak görülen Pan'ın yarı insan yarı keçi formunda. Doğanın canlılığı, bereketi ve neşesi sembolleşir (Batur ve Başdoğan, 2022, s. 173). Bu noktada mitolojik olarak doğanın canlılığını simgeleyen bu hayvanın ters-düz edilişi aynı zamanda doğanın tersine dönüp grotesk bir hâl almasının da vurgulanışıdır, demek mümkündür. Üstelik bu belirtim, oğlak sütüyle beslenenin akrep olmasıyla birlikte daha güçlü bir forma dönüşür. Nitekim akrepler de mitolojide genellikle “kötü” olgusuna ait iz düşümleri ile varlık gösteren imgelerdir.

Mitolojiler, efsaneler ve masallarda değişmeyen bir şekilde akrepler kötüyü sembolize etmiştir. Kendinden başka kimseyi önemsemeyen akrep, oldukça bencil ve kötü yürekli bir rol üstlenir. Yeni Türk şiirinde şairler de kötüyü, can yakarı, günahkârı sıklıkla akrep üzerinden sembolize ederler (Gürman Şahin, 2018, s. 326). Şiir bu mitolojik işlevlerin etrafında düşünüldüğünde ise doğanın geldiği noktada insan eli tarafından ters-düz edildiği ve dengesinin bozulduğu, bu nedenle de koruyucu dişil fonksiyonlarını insanlar yerine zararlı, zehirli ve kötücül güçlere sağladığı örtük bir yansıtım ile açığa çıkar. Böylelikle bir modern çağ eleştirisi ve çevreci yaklaşımlarla tasarlanmış ekoeleştirel tutumların da mitolojik imgelem araçlarıyla aktarıldığı görülmektedir.

Ağustos Dehlizleri kitabının mitolojik işlev taşıyan unsurlarından biri de “kuş” olarak karşımıza çıkmaktadır. Kitabın farklı şiirlerinde iri kuş, güvercin, kanarya, kartal, bülbül, ardıc, kırlangıç, keklik, martı ve turna gibi birçok farklı türüyle kullanılan kuş imgesi örnekleri, okuyucusunu yine Türk kültürünün derin mazisine götürmekte ve buradaki anlamlarıyla bağdaşık fonksiyonlar sergilemektedir. Bu noktada ütöpik bir arzulanış barındıran “Ölü Güvercin Yüklü Gemiler” adlı şiir iyi bir örnek olarak ele alınabilir:

“Bu iskeleye, ölü güvercin sürüleri
Taşıyan gemiler yanaşmaz
Bu iskeleye düşmez gölgesi
Eylül’de ayrılan sevgililerin” (Tanyol, 2018, s. 101)

Geleneksel anlatı formlarında kuşlara yüklenen anlamlardan biri de onların ruh olabileceğidir. Altay Türklerine ait Maaday Kara Destanı ve Hakas Türklerine ait Altın Arığ Destanı, kişinin ruhunun kuş olduğu anlatıların örneklerindendir. İki destanda da kişilerin ruhu kuşlardır. Kuşların ölmesiyle kişiler de ölmektedir. Bu destanlardan hareketle eski Türklerde tinin, kuş biçiminde düşünüldüğü görülmektedir. Dolayısıyla Türk mitolojisinde kuş, ruhun simgesi olabilmektedir. Kişi öldüğünde tini kuş gibi uçarak göğe yükselir. “Uçmağa vardı.” sözünün kaynağı da budur (Göner, 2020, s. 277). Kuşların taşıdığı bu mitolojik işlevin şiirde gemi ile birleşmesi dikkat çekici bir husustur. Nitekim “yük gemisi” ifadesi bu geminin taşıyıcı olduğunu göstermekte ve bu gemi “ölü güvercin sürüleri” ile kastedilen ölü ruhları taşımaktadır. Bu noktada öznenin iskele imgesiyle tasavvur ettiği ütöpik alanın başka bir âlem olduğu vurgulanmakta ve şiir öznesinin içinde bulunduğu kozmosun dışına taşmak istemesini somutlaştırmaktadır. Ölü güvercinler özne için şiiri bir ağıta dönüştürmekte, öznenin ölen sevdiklerinin yasını tutmakta olduğunu göstermekte ve şiir bir isyan ve başkaldırı hâlini almaktadır. Şairin kuş imgesinin mitolojik işlevi üzerinden isyanını ve başkaldırısını estetize ettiği açıktır. Bu durumun farklı bir görüntüsü de “Mermerin Doğusu” şiirinde kuş imgesinin bir başka mitolojik değere sahip olan geyik imgesiyle birlikte kullanımında saklıdır:

“Elmas, soyunup kendi pırlıtsını çizer geceye
 Bir geyiğin boynuzlarıyla yırtılmış o karanlık perdeye
 Düşünce kan, mermere yapışır tortu ve sessiz
 Bir çağlığı andıran gözlerinde canlanır zaman,
 Milat! iri kuş resimleri dökülmüş dallarından” (Tanyol, 2018, s. 80)

Türk mitolojisindeki geyik; dağların, vadilerin ve sarp kayalıkların bir görünüp bir kaybolan, sihirli ve güzellik dolu bir canlısıdır. Kişiyi büyüleyen, hayale kaptıran ve ulaşılamayan bir hayvan olarak dikkat çeker (Ögel, 1995, s. 103.). Şiirde geyiğin boynuzlarıyla yırtılmış olan bir perdeden bahsedilir. Bu noktada perdenin karanlık olması ve geyik boynuzuyla yırtılması bu büyümlü hayvanın şiirdeki atmosfere ışık kattığı ve aydınlattığı görülür. Nitekim geyik boynuzu da kutsallık açısından önemlidir. “Geyiğin kutsallığı nedeniyle geyik boynuzunun kimi evlerde uğur için duvara asıldığı bilinmektedir” (Ocean, 2016, s. 189). Geyik boynuzunun taşıdığı uğur değeri aydınlığa geçişi somutlaştırır. Bir üst dizedeki elmas pırlıtsı da bu savı destekler niteliktedir. Şiirin devamındaki “milat” ifadesi ise bir doğuş, hatta şairin sıklıkla kullandığı temalardan olan yeniden doğuş bağlamında düşünüldüğünde geyik imgesinin mitolojik işlevi daha da genişlemekte ve aydınlıkla beraber yeni bir düzene geçişi çağrıştırmaktadır. Nitekim “dallardan dökülen iri kuş resimleri” resim ve dökülmek sözcükleri üzerinden geçmişe vurgu yapmakta, geyik imgesiyle de bu geçmişin izlerinden sıyrılıp yeni bir düzene geçişi anlatmaktadır. Kitapta sıklıkla varlığı hissedilebilen geçiş temasını mitolojik bir işlevsellikle vurgulayan hayvanlardan biri de yılanıdır.

Halk anlatılarında yılan, yeryüzünün hem altında hem de üzerinde yaşaması nedeniyle iki dünyayı birbirine bağlama, her ikisi hakkında da bilgi sahibi olma ve birinden diğerine geçebilme özelliği ya da geçiş yolu bilgisine sahip olması gibi sebeplerden dolayı kutsal sayılabilmektedir (Balkaya, 2015, s. 122). Yılan imgesinin bu bağlamdaki mitolojik tesirlerinden birinin iz düşümüne Tanyol’un “Vişne Zamanı” şiirinde rastlamak mümkündür:

“Vişne zamanı, dallara çık
 Esrimiş ve eskimiş günleri fırlat
 Yanaklarında bir yılanın
 Soğuyan ve ürperen tadı” (Tanyol, 2018, s. 106)

Şiirdeki “vişne zamanı” ve “çıkılacak dallar” kıştan, bahar ve yaza geçildiğinin göstergesidir. Eskimek ve esrimek ifadeleriyle betimlenen günler ise yıpranmış ve yıpratmış bir zaman diliminden güzellik beklentili yeni zamanlara geçiş yapıldığının vurgusunu daha da somutlaştırmaktadır. Hemen ardından şiire yerleştirilmiş olan “yılan” imgesi bu noktada mitolojik fonksiyonlarında var olan geçiş olgusunu güçlendirir. Yaza geçilmesine rağmen vurgulanan “soğuyan” ve “ürperen” ifadeleri de aynı geçişi imgeleyen bu hayvanın çift yönlülüğüne yapılan bir vurgu olarak düşünülebilir. “Kimi varlıklar bir taraftan bütünü olumsuzlamalarla yüklendiği hâlde tam tersi bir özellik olarak hayatın kaynağı ve devamı için gerekli unsurlar olarak da sunulabilmektedir. Yılan bu varlıklardan biridir, zehri öldürebildiği gibi yaşamın devamı için bir kaynak olarak da kullanılmaktadır.” (Balkaya, 2015, s. 120). Bu noktada şiirde geçen yılan imgesinin mitolojik fonksiyonu sağlamlaşır. Geçişle birlikte yaşam ve ölüm diyalektiğinin çift yönlü sacayaklarını da vurgulayan bu imge şiirin de anlam alanını geniş bir zemine yaymaktadır.

Tuğrul Tanyol'un şiirlerinde önemli birer yapıtaşı olarak görev yapan hayvanlar aynı zamanda sahip oldukları mitolojik değerleriyle de geçtikleri şiirin anlam dünyasıyla uyuşarak, şiirlerin anlamsal açıdan derin ve bol işlevli bir yelpazeye sahip olmasını sağlar ve yapısal açıdan da çok katmanlı bir şiir tabakası oluşturur. Vermek istediği mesajı mitolojinin bu geniş yayılım alanıyla estetize etmeyi başaran Tanyol'un, kullandığı hayvanların taşıdığı mitolojik değerleri üzerinden derin ve özgün bir şiir dünyasına sahip olduğu görülmektedir.

2. Doğaya Ait Unsurlar

Gerek yerli gerek yabancı kültürlerle ait anlatılarda mitolojiler açısından doğa, her daim kullanılmış olan ana sahnelerden biridir. Genellikle çift yönlülüğü ile dikkat çeken doğa kimi zaman ürkütücü ve ürpertici özellikleriyle grotesk bir alan olurken kimi zaman da güzellikleri yönüyle sağaltıcı, kucaklayıcı ve koruyucu işlevler üzerinden kullanılarak anlatıda bir mikrokozmos olarak görev yapar. Doğanın bu ikircikli yapısının değeri üzerinden hareket eden unsurların başında da doğaya ait olan ve anlatılarda doğayı simgeleyen unsurlar gelmektedir. Bu noktada doğayı simgeleyen bu nesneler kimi zaman taşıdıkları mitolojik değerler ile işlev yelpazesini geliştirir ve anlatının daha geniş bir zemine sahip olmasını sağlar.

Doğa, aldatıcı biçimde kullanılabilen ve aşinalığa sahip bir kelimedir. Bu kelimenin aşinalığı, doğanın çoklu anlamı ve belirsizliğini maskeler. Bu kelime gerçekliğin bütününe, fiziksel unsurlara ve ilkelere, hayata, insanlarda alışılmış durumlara işaret eder. Fakat doğa yine de en geniş anlamıyla bile tam olarak kavranamayan ve belli bir tanıma sığmayan bir kavramdır (Young, 2017, s. 15). Bu noktada doğa sürekli olarak çok katmanlı anlam alanları açan bir açar sözcük olarak anlatılarda kendine yer bulur.

Çağdaş anlatılarda da iz düşümleri görülen doğal figürlerin mitolojik imge olarak kullanımı Tuğrul Tanyol'un *Ağustos Dehlizleri* kitabına da dağ, ağaç ve köpük metaforları üzerinden yansımıştır. Henüz kitabın başındaki şiirlerden olan "Gitmek"te, anlatmaya dayalı edebî metinlerde doğaya ait iz düşümleri sunan en önemli nesnelerden biri olan ağaç motifinin, mitolojik açıdan değer barındıran bir metafor olarak kullanımı görülmektedir.

Yer-su kültüne bağlı inanç sisteminde yer alan ağaç, yalnızca Türklerde değil başka kavimlerde de oldukça büyük önem taşır. Ağacın kutsallığı inanç sistemleri içinde yaşamaktadır. Masallar, efsaneler, destanlar vs. hep bu ağaç kültürünün izleriyle doludur. Birçok kavim ağacın hemen her kısmında bir kuvvet kabul etmiş dallarını da kutsal bir varlık saymıştır (Özen, 1996, s. 340). Hüzünlü bir atmosfere sahip olan "Gitmek" şiirinde ağacın taşıdığı bu kutsiyet değeri üzerinden kutsal olanın deformasyonu görülür:

"Uzakta, küle dönüşen yollarından geçtim kayalıkların
Küf tutmuş ağaçların arasından sarı ve dikenli...
Sen! çatal kuyruklu acemi şeytan
Bir gece ansızın uykuma girdin
Delindi isteğin atlas çadırı, delindi zaman" (Tanyol, 2018, s. 67)

Distopik bir manzaranın resmedildiği şiirde kayalıkların küle dönüşümüyle ağaçların küf tuttuğundan bahsedilir. Ağacın taşıdığı mitolojik değer bu bağlamda işlevsel hâle getirilirse küf vurgusu ile güçlendirilmiş bir kutsal unsurun deforme edilişi görülür. Nitekim şiirin devamındaki şeytan ifadesi mitolojik anlamı katılaştırmakta ve demonist bir yapıya kapı açmaktadır. Delinmiş zaman ile de bir kez daha ters-düz ediş biçimi söz konusu olmaktadır.

Türkler ağacı kutsal bilir ve ona saygı duyar. İhtiyaç olmadığı sürece Türklerde ağaç kesilmez. Dinî törenler ağaç etrafında yapılır ve çaput bağlanarak dileklerde bulunulur (Bayat, 2017, s. 141). Bunların tamamı ağacın kutsallığına ait mitolojik formlardır. Şiirde de kutsalın deformasyonu ile içinde bulunulan zamanın distopik bir hâl aldığı belirti, modern zaman eleştirisi olarak düşünülebilir. Nitekim modernizasyon süreciyle birlikte değerler ve kutsallar geri plana itilmiş ve pragmatist bir tutum izleyen insan doğayı sömürerek zamanı distopikleştirmiştir. Nitekim zamanın delinmesi ve kırılması da bu noktada geçmiş ile gelecek arasındaki bir kopuşu ifade eder. Yunan mitolojisindeki Olimpos Tanrılarında birinin ismi de olan “Atlas” (Demir, 2013, s. 149) ifadesi ise bu noktada mitolojik anlamının dışında yorgan veya çadır gibi anlamları nedeniyle dikkat çeker. Nitekim koruyucu vasıfları olan bu nesnelerin de ağaçların küf tutması sonucu delinmesi, doğaya dönük bir bozulmuş biçimini ifade etmektedir. Dolayısıyla ağaç metaforu hem kutsalın yitirilişini hem de doğanın bozuluşunu temsil eden çift katmanlı bir imgeye dönüşmektedir.

Ağustos Dehlizleri’nin mitolojik önem arz eden doğal unsurları arasında “dağ” imgesini de incelemek gereklidir. Nitekim dağ hem kitaptaki şiirlerde hem de mitolojik anlatılarda önemli bir misyona sahipken görülür. “Doğal mekânlar içinde dağların ayrıcalıklı bir yeri vardır. İnaniş sistemleri içinde dağların tuttuğu yer, belki de bütün diğer doğal öğelerden daha fazladır. Dağ, insan soylarının; tanrısal meşruiyetin merkezi; yerle gök arasındaki bağın temel direğidir” (Narlı, 2014, s. 15). Kitaptaki “Dağ” şiiri söz konusu imgenin görüntü düzeyleri ve şiire yansıma biçimleri açısından incelemeye değerdir:

“Dağ yamaçlarında dolaştık bütün bir gün
Harflerin tuzağında ve bütün renklerin. Dün
Sözcüklerin karla örtüldüğü ovalarda yitik
Dağın soğuyan iskeleti, etle kapanan kemik” (Tanyol, 2018, s. 85)

Dağların, özellikle yaratıcıya yaklaşma alanı olmasından hareketle ilk dizede kutsalının arayışı içinde olan varoluş boşluğundaki bir öznenin varlığından söz edilebilir. Hz. Musa’nın Tur Dağı’nda yaşadıklarını da akla getirebilen bu anlatımda; harflerin ve bütün renklerin tuzağı ise onun içinde bulunduğu anlam karmaşasını yansıtır. Dün ifadesiyle bahsettiği geçmişinde sözcüklerin karla örtülmüş olması, geçmişte, şu anki gibi bir arayıştan ziyade dogmatik unsurlara kapıldığı vurgusudur. Nitekim bilginin gizleniş ve sorgulamanın bulunmayışı göze çarpar ve özne içinde bulunduğu anda kendi varlığını “yitik” olarak niteler. Son dizede bahsedilen dağa ait soğuyan iskelet ve etle kapanan kemik ifadeleri ile yine kitapta sıklıkla kullanılan yeniden doğuşa dönük bir belirtim aracı olarak düşünülebilir. İskelet ölümü ifade ederken, kemiğin etle kapanması bir diriliştir ve bu da ölümden sonraki yeniden doğuşa işaret eder. Dağ imgesi bu noktada öznenin varoluşsal yönden yeni bir hayata geçişinin kutsiyetine vurgu yapar. Nitekim geçmişindeki yitikliğini, içine düştüğü anlam arayışıyla sonlandırarak varlıksal bilginin gizlendiğini fark eden öznenin bu noktadaki ana mekânı kutsalla bireyi, yerle göğü yakınlaştıran dağdır.

Doğaya ait nesnelerin, anlatılarda mitolojik açıdan işlevsel hâle geldiği sacayaklarından biri de “köpüklü su” meselesidir. *Ağustos Dehlizleri*’nde de mitolojik bir imge olarak varlık gösteren köpüklü su metaforu, özellikle Köroğlu Destanı’ndaki kullanım biçimi ile bağdaşır.

Türk epik geleneğine göre kahraman, her ne kadar doğumu ve büyümesi gibi dilimlerde olağanüstü biri olacağının işaretini gösterse de bir statü değişikliği de yaşamalıdır. Statü değişimi Köroğlu Destanı’nda mitolojik olguların halk sufizmi ile sentezi şeklinde gerçekleşir.

Köroğlu'nun yeni statüye geçişi paradigmasında köpüklü su meselesi birçok varyantta bulunmaktadır (Bayat, 2009, s. 164). Köroğlu'nu âşık, cengâver ve ölümsüz statüsüne getiren köpüklü su ile yeni bir statüye geçişin vurgusu “Bir Güzden Ağır Adımlarla” şiirinde ilginç bir kurgulama biçimiyle varlık göstermektedir:

“işte, bir güzden ağır adımlarla iniyorum
hüzün ovalarını bırakarak ardımda...
ey su içmeye eğilip de yüzünü gören zaman
seyrelmiş yelesinde binlerce kuşku uçuran at
al beni sırtına gecenin köpüğüne uzan
günlerin beyaz kumsalına at” (Tanyol, 2018, s. 100)

Şair / ben adım ve inmek ifadeleriyle bir yönelişten, gidişten dolayısıyla da geçişten bahsetmektedir. Ardında kalan hüzün ovaları ise geçiş yapılan yerin, terk edilen yere göre daha üst olumlu bir alan olduğunu gösterir. Bu noktada at ve köpük ifadeleri oldukça büyük önem taşır. Nitekim at, geleneksel anlatı formlarında kahramanın en büyük yardımcısıdır ve kahraman atıyla birlikte en üst düzey gücüne kavuşur. At, statü geçişinin önemli bir tamamlayıcısıdır ve köpük metaforunun geçiş bağlamındaki işlevini de somutlaştırmaktadır. Geçiş yapılan “beyaz kumsal”, zihinde olumlu çağrışımlar yapan pozitif anlamıyla düşünüldüğünde, hüzün ovasından buraya geçişin, köpük imgesi üzerinden gösterilen statüsel bir yükselişe işaret ettiği düşünülebilir. Ayrıca şiirde birliktelik ve karınca gibi ifadelerle toplumsallıktan bahseden özne, daha kolektif düzeyde bir kahramana dönüşmektedir.

Tuğrul Tanyol'un şiirlerinde kullanılan doğaya ait nesneler, taşıdıkları mitolojik değerler ile bütünleşik bir özellikle donatılmış ve şiirlerin anlam dünyasının yelpazesini genişleterek mitolojik bir boyut katmıştır. Dolayısıyla doğa ve mitoloji, mikro düzeyde *Ağustos Dehlizleri* kitabı, makro düzeyde de Tuğrul Tanyol'un şiir dünyasında sentezli bir kullanım aracı olarak önemi büyük olan imgesel bir estetize aracına dönüşmektedir.

3. Renk Sembolizmleri

Renkler, en eski dönemlerden beri insanların tarif, tasnif ve bildirme eylemlerinde yardımcı birer unsur olmuştur. Varlığın tanınmasında büyük bir önemi olan renkler, sadece dış dünyayla alakalı olmayıp, insanın iç dünyası ile de önemli bağlar kurmuştur. İnsanların iç ve dış dünyalarıyla böylesine beraber olan renkler zamanla belli simgesel değerlere ulaşmıştır (Yıldırım, 2006, s. 130). Renkler ve onlara eski insanlar tarafından yüklenen anlamlar dünya ve kâinatı hissetme biçimiyle ilişkilidir. Dolayısıyla renk kavramı, yalnızca gözün gördüğü maddi bir unsur değil insanların onlara yükledikleri anlamlarla maneviyat kazanmış olan simgesel değer bütünüdür (Yıldırım, 2022, s. 121). Bu simgeselliklerin arasında mitolojik açılımlar da büyük bir yer tutmakta ve renkler birçok yönüyle mitolojilerde belirli anlamlar taşımaktadır. Geleneksel anlatılarda birer motif, çağdaş anlatılarda da imge ve metafor olarak kullanılabilen renklerin, *Ağustos Dehlizleri* şiirlerinde de birçok yönüyle mitolojik fonksiyonlara sahip oldukları görülür.

Kitaba ismini veren “Ağustos Dehlizleri” şiirinde “ağustos” zamanı kırmızı renkle bağdaştırılmıştır. Bu noktada öncelikle kırmızı renginin sahip olduğu mitolojik işlev hem zamanın hem şiirin hem de kitabın ele aldığı değerler dünyası ve anlayış biçimi bakımlarından önemli ipuçları sunmaktadır:

“Bir sokağın koynunda
Bir anın sarhoşluğunda
Kırmızı bir gülüştür Ağustos” (Tanyol, 2018, s. 77)

Yukarıda alıntılanan şiirin son üç dizesindeki ifadeler kırmızının mitolojik değerini kuvvetlendirerek şiirin anlam kapısını dionysos kültüne doğru aralama eğilimindedir. Sokağın koynu ifadesi dişil ve eril cinsiyet formlarının ikisine birden vurgu yaparak mekânsal bir cinsiyet odağı ortaya koyar ve beden ile arzusun temasının metaforik vurgusuna dönüşür. Anın sarhoşluğu ifadesi ise şimdinin hoşluğuna ve dionysosçu yaklaşım bağlamındaki içkinliğe işarettir. Bu noktada kırmızı renginin tutku, şehvet, aşk ve haz gibi değerleri imgeleyen mitolojik işlevi her iki parçayı da birleştirir. Bu mitolojik ve felsefi katman, aynı zamanda Tanyol’un şiirlerindeki İkinci Yeni etkisini de ortaya koyar.

Çağdaş Türk şiirinde gizli kodlarından sıyrılmış görünür bir Dionysos çağı, İkinci Yeni şiiriyle kolektif bir söylem hâlini almıştır. Dolayısıyla dionysostik kodlar cinsel sevi, beden ve arzu ontolojisinde İkinci Yeni’nin retorik öncelikleri olarak dışa vurulur (Polat, 2018, s. 39). Bu bağlamda şairin kurguladığı dionysos estetiği İkinci Yeni’nin şiir formuyla uzlaşarak mitolojik anlam yapısına derin bir boyut kazandırır.

Renklerin mitolojik anlam dünyasıyla örülmüş önemli bir şiir de yine “Dağ” isimli şiirdir. Birçok rengin doğal unsurlarla bir arada kullanıldığı bu derin anlatı imgesel açıdan, okuyucusunu karmaşık bir kültürel zemine sürükler:

“kartallar, bir sözün geniş kanatlı renkleri
mavinin derin uçurumları, grinin yeşille kaynaştığı, dün
dağılan dudaklarında çiçek tozları. susmak
karla örtülü bir ovanın altına uzanmış” (Tanyol, 2018, s. 85)

Şiir renklerle birlikte birçok mitolojik imgenin bir aradalığını içermektedir. Renklerden önce kullanılan ilk unsur olarak kartaldan bahsedilebilir. Nitekim kartalların bu şiirdeki mitolojik işlevi birlikte kullanıldığı renkle güçlendirilmiştir. Kartalın kanadındaki renklerin yanında kullanılan mavi, gri ve yeşil de bu imgenin gücünü arttırmaktadır.

Mavi, gökyüzü, hava ve durgun denizlerin rengi olarak serin ve soğuk bir renktir. Sakinlik ve dinginlik veren bir renk olan mavinin hareketi, koyulaştıkça artar. Temizleyen, besleyen ve serinleten suyun sembolü olan bu rengin açık tonları, daha çok sonsuz göğü temsil eder. Düşünce ve duyguları da sonsuzluğa taşır (Mennan, 2002, s. 88). Mavi renginin şiirde derin sıfatıyla birlikte kullanımı önem arz etmekle beraber kartal metaforunun gökyüzüne yakınlığı bağlamında da tamamlayıcı bir imgeye dönüşür ve eski Türk mitolojisindeki gökyüzünün kutsallığı ile yaratıcılığına vurgu yapar. Mavi ve kartalın bu imgesel açılımları, gri ile yeşilin kaynaşmasıyla birlikte daha somut bir mitolojik iz düşümü biçimini açığa çıkarmaktadır.

Gri renk, siyah ve beyazın karışımıyla elde edilir. Bu renk hareketsizdir ve ruhsal açıdan yeşil ile benzeşir. Fakat yeşilin içinde, gride hiç olmayan bir canlılık vardır. Çünkü gri, salt-etkin gücü olmayan renklerden, hareketsiz direnç ile direnç göstermeyen hareketsizlikten oluşur. Aynı zamanda gri külün ve sisin rengidir (Mennan, 2002, s. 83). Bu unsurların her biri gri rengin bir belirsizlik durumunu ortaya koymaktadır. Sis başlı başına bir belirsizlikken kül de yanma ve sönme arasındaki bir geçiştir. Dolayısıyla gri belirsizlik ve geçiş unsurlarını imgeler. Bu noktada gri için şiirde kaos ifade ettiği söylenebilir. Bu anlam, şiirde grinin, yeşil ile kaynaşması

sonucunda ise daha derin bir boyuta ulaşır. Yeşilin, Türk kültüründe ve mitolojisinde tabiat ve doğaya dönük olarak taşıdığı canlılık değeri bu açıdan oldukça önemlidir.

Tabiatın canlanması eski Türklerde yağmurun bütün tabiatı yeşerten -yani eski Türklerle göre, yaşartan- bir tabiat vergisi olarak değerlendirildiği bilinmektedir. Bu yüzden “yaş” sözü hem ıslaklık hem de suyun canlandığı yeşilliklerin adı olmuştur. Dolayısıyla, yaşarmak (ıslak olmak, ıslanmak) ile yeşermek, yeşillenmek aynı fiil olmuş “yaşarmak” şeklinde ifade edilmiştir. Yaşıl da yeşil renk demektir. Türkçede yaş sözü insan ömrü için de kullanılmaktadır (Genç, 1997, s. 1090). Bu doğrultuda yeşilin doğayı, tabiatı ve canlılığı simgelediği açıktır. Dolayısıyla kozmosu ifade etmeye dönük bir imgedir. Grinin kaosu, yeşilin de kozmosu ifade ettiği düşünülürse şiirde grinin yeşil ile kaynaşması eylemi sonucunda kaostan kozmosa doğru bir geçişin verildiği ortaya çıkar. Renk metaforları üzerinden estetize edilmiş bu imgelem biçimi, şiire ismini veren dağ, kartal ve mavi metaforlarının da eklenmesi sonucunda bir yaratılış ve oluşum evresinin mitolojik düzlemdeki izdüşümlerini sunmaktadır. Öte yandan bu özgün üslup yaratıcı ile kahraman arasındaki bağlantıya da vurgu yaparak şiire egzistansiyalizm içerikli bir anlam dünyası da katar.

Tuğrul Tanyol’un *Ağustos Dehlizleri* kitabında darbe döneminin etkisinden uzaklaşmak için bazen tarihe gitmekte ve göndermelerde bulunmaktadır. Şair, aslında tarihî bir dekor olarak kullandığını söyler. 1982-84 yılları arasında kaleme alınan bu şiirler Tanyol’a göre tarihî şiirler değildir. Tanyol bu şiir kitabında hem yerli hem de egzotik bir şiir oluşturmaya çalışmış gibidir (Gökhan, 2015, s. 55). Bu oluşum sürecinde, özellikle yerlilik aşamasında kullanılan doğal unsurlar ve hayvan metaforları gibi renklerin de mitolojik bir fonksiyon sağladığı görülmektedir. Birçok kültürel kodu bünyesinde barındırarak şiirin estetize edilmiş anlam dünyasının boyutlarını derinleştiren renklerin kullanımı bu bağlamda Tanyol şiirleri için birer mitolojik iz düşümü hüviyetine dönüşür ve yerli kültürün arketipsel sembolizm örneklerini okuyucuya sunar.

4. Sonuç

1980 kuşağının akla gelen ilk şairlerinden biri olan Tuğrul Tanyol, İkinci Yeni’ye ait şiir anlayışının etkisinde kalmış fakat bununla birlikte kendi özgün şiir ve sanat üslubunu da oluşturabilmiş sanatçılardandır. Şiirlerinde tarih ve yerli kültür unsurları üzerinden hareket etmeyi tercih eden şair, taşıdığı şiirsel kaygılar sayesinde imge kullanımına da büyük önem vermiş ve şiirlerinde kullandığı tarihî ve kültürel kodları birçok önemli imge ve metafor ile estetize etmiştir. Bunu yaparken kadim anlatılar, sözlü kültür ve geleneksel anlatı formlarından yaralandığı görülmekte, bu da şairin mitoloji ile olan ilişkisinin önemini artırmaktadır. Bu nedenle hem tarih hem de kültürel unsurların kullanımını çözümlemek adına Tanyol’un şiirlerindeki mitolojik imgelerin tespiti büyük bir öneme sahiptir. 1980 ve 1982 yılları arasında yazılan *Ağustos Dehlizleri* kitabında yer alan şiirler bu mitolojik izlerin belirginliği adına oldukça somut örnekler barındırmaktadır. Tuğrul Tanyol’un bu noktadaki mitolojik imge kullanımını hayvanlar, doğaya ait nesneler ve renkler olmak üzere üç önemli çatı başlık üzerinden gerçekleştirdiği görülür. Her biri Türk tarih ve kültüründen yoğun esintiler sunan unsurlardan yine her biri, inanış biçimi, yaşama sistemi, ekonomik ve politik yaklaşımlar ile sosyal yapılaşma hakkındaki uygulamalara ait izler sunmaktadır. Genel çerçevede ise sanatçının özgün şiir dünyasında bu kültürel kodların mitolojik birer iz düşümlere dönüşerek şiirleri estetize ettiği ve şairin bu noktada esin kaynakları ile hareket noktasının İkinci Yeni etkisinin dışında tarih ve kültür olduğunu daha somut bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu çalışmada ele alınan şiirlerinde genellikle bir kaos ortamı kurgulayan ve buradan kozmosa geçişi arzulayan öznelere üzerinden hareket eden Tanyol, bu edimini mitolojik

aktarımlarla güçlendirerek sanatsal anlamda derin bir şiir anlayışı ortaya koymakta ve bu anlayışının dışavurumunu derin ve çok katmanlı imgeler aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

Beyanlar

Telif Hakkı Beyanı: CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destekleyen Kuruluşlar: Çalışmada destekleyen kuruluşlar bulunmamaktadır.

Etik Onay ve Katılımcı Onayı: Çalışma etik onay ve katılımcı onayı gerektirmemektedir.

İntihal Beyanı: Bu makale intihal programıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

YZ Araçlarının Kullanımı: Yazar bu makalenin oluşturulmasında Yapay Zekâ (YZ) araçlarını kullanmadığını beyan etmektedir.

Kaynaklar

- Aksoy, E. (2021). Pars (leopar) postunun mitolojik olarak incelenmesi ve anadolu dokumalarında kullanımı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (27), 35-62. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1845857>
- Asiltürk, B. (t.y.). İçine dönük bir akşamı yazan şair: Tuğrul Tanyol. https://www.academia.edu/44968760/%C4%B0%C3%87%C4%B0NE_D%C3%96N%C3%9CK_B%C4%B0R_AK%C5%9EAMI_YAZAN_%C5%9EA%C4%B0R_TU%C4%9ERUL_TANYOL_B%C3%A2ki_AS%C4%B0LT%C3%9CRK
- Bachelard, G. (2023). *Su ve düşler*. Ketebe.
- Balkaya, A. (2015). *Halk anlatılarında kahramanın yardımcıları*. Fenomen.
- Batur, M. ve Başdoğan, A. (2022). Yunan mitolojisindeki Tanrı Pan sembolünün doğa bağlamında resim sanatına yansımaları. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 169-182. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2380053>
- Bayat, F. (2005). *Mitolojiye giriş*. KaraM.
- Bayat, F. (2009). *Türk destancılık tarihi bağlamında Köroğlu Destanı*. Ötüken.
- Bayat, F. (2017). *Kadim Türklerin mitolojik hikâyeleri*. Ötüken.
- Demir, R. (2013). *Mitolojik öyküler*. Kum Saati.
- Genç, R. (1997). Türk inanışları ile millî geleneklerinde renkler ve sarı-kırmızı-yeşil. *Erdem*, 9(27), 1075-1110. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/688269>
- Gökhan, Ö. (2015). *Tuğrul Tanyol: hayatı-sanatı-eserleri*. (Tez No 443592) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Göner, G. (2020). Türk destanlarında kuş figürü. *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 213-286. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1210470>
- Gür, İ. (2013). Tuğrul Tanyol'un şiirinde boşluk problemi: öznenin tanrısı ses-varlık: kendinde şey, tanrı parçacığı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 565-592. https://www.academia.edu/101389390/TU%C4%9ERUL_TANYOLUN_%C5%9E%C4%B0%C4%B0R%C4%B0NDE_BO%C5%9ELUK_PROBLEM%C4%B0_%C3%96Z_NEN%C4%B0N_TANRISI_SES_VARLIK_KEND%C4%B0NDE_%C5%9EEY_TANRI_PAR%C3%87ACI%C4%9EI

- Gürman Şahin, A. (2018). Yeni Türk şiirinde akrep. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 319-344. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/451018>
- Koşar, E. (2011). Tuğrul Tanyol'un şiirlerinde sevgili tasvirleri. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, (24), 245-54. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3172796>
- Koşar, E. (2023). Tuğrul Tanyol'un "Oda Müziği"nde ayna ve zaman. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, (17), 88-95. <https://doi.org/10.46250/kulturder.1264841>
- Kotancı, G. (2024). Mitik anlatıların modern yapımlara yansımaları: Squid Game. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 87-98. <https://doi.org/10.56597/kausbed.1402521>
- Koyuncu, İ. (18 Eylül 2023). *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. Tuğrul Tanyol. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tanyol-tugrul>
- Mennan, Z. (2002). Günlerin Köpüğü'nde renkler ve çağrıştırdıkları. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 75-99. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/599410>
- Narlı, M. (2014). *Şiir ve mekân*. Akçağ.
- Ocean, A. E. (2016). *Türk mitolojisi*. Mitoloji Tarihi.
- Ögel, B. (1993). *Türk Mitolojisi I*. Türk Tarih Kurumu.
- Ögel, B. (1995). *Türk Mitolojisi II*. Türk Tarih Kurumu.
- Öksüz Güneş, E. (2018). Bilinç kazanan imgeler: Tuğrul Tanyol'un Büyü Bitti şiiri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(3), 1805-1819. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/544385>
- Özen, K. (1996). Sivas ve Divriği yöresinde ağaç kültürüne bağlı efsaneler. İçinde (Haz. M. Yardımcı), *Millî Kültür Araştırmaları*. 335-339. T.C. Kültür Bakanlığı.
- Polat, A. (2018). *İkinci yeni şiirinin felsefi kaynakları*. Kesit.
- Tan, M. (2017). Tuğrul Tanyol'un perspektifinden şiirde gelenek. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(7), 99-113. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/374708>
- Tan, M. (2022). Tuğrul Tanyol'un "Sudaki Ankâ" şiirinin içerik çözümlemesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (30), 505-515. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1192618>
- Tanyol, T. (2018). *Şiirler - (1971-1984)*. Kırmızı Kedi.
- Yayın, N. (2012). Türk mitolojisinde su ve su tanrılarında cinsiyet meselesi. *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. (23), 111-121. <https://makale.isam.org.tr/server/api/core/bitstreams/23038b82-bfde-46c3-9381-0687cce197df/content>
- Yıldırım, A. (2006). Renk simgeciliği ve Şeyh Gâlib'in üç rengi. *Milli Folklor*, 18(72), 129-140. <https://www.millifolklordergisi.com/PdfViewer.aspx?Sayi=72&Sayfa=126>
- Yıldırım, E. (2022). *Türk kültüründe renkler*. Ötüken.
- Young, D. (2017). *Bahçede felsefe*. Can.

Extended Abstract

In Turkish literature, he stands out as one of the important poets of the 1980s generation, particularly for his socialist identity. The artist's works, which tend to pursue an understanding woven with imagery, present social elements in an aesthetic version and, in many ways, also contain historical elements, cultural codes, and mythological traces as one of their reflections within this imagery discourse. Mythological imagery is particularly significant in reflecting social issues and is among the elements that place Tuğrul Tanyol in a unique position in Turkish literature. Through mythological imagery, Tuğrul Tanyol's literary world becomes even more distinct, and the worldviews that influenced the contemporary Turkish literary and poetic world in which he grew up and had the opportunity to experience first-hand are concretised. Moreover, with the contribution of mythology, the aestheticisation of poetry becomes more powerful, and the depth of the poet's imagery increases. In this study, the mythological images present in the artist's work have been categorised around animals, natural elements and colours, and examined through text-centred analyses. Mythological imagery is conveyed through numerous different channels in narratives. Particularly in the formation of myths, the significant contribution of the historical and cultural codes of the society in which they emerged strengthens the power of transmission of mythological imagery. The emergence of myths since ancient times and, above all, the close relationship between humans and animals during these periods, among many other factors, bring animals to the forefront in the formation of mythological imagery, and artists benefit greatly from animal symbolism at this point. Tuğrul Tanyol presents a similar situation in his book *Ağustos Dehlizleri*. Animals, which serve as important building blocks in Tuğrul Tanyol's poems, also harmonise with the poems they appear in through their mythological values, ensuring that the poems have a deep and multifunctional range in terms of meaning and creating a multi-layered poetic structure in terms of form. By successfully aestheticising the message he wishes to convey through the broad scope of mythology, Tanyol demonstrates a profound and original poetic world, particularly through the mythological values embodied by the animals he employs.

The natural objects used in Tuğrul Tanyol's poems are imbued with a distinctive quality that integrates their mythological values, thereby broadening the scope of the poems' semantic world and adding a mythological dimension. Therefore, both nature and mythology become an important, highly aestheticised tool at the micro level in the book *August Tunnels* and at the macro level in Tuğrul Tanyol's poetic world, through a synthesised form of usage.

Colours, which can be used as motifs in traditional narratives and as images and metaphors in contemporary narratives, are seen to have many aspects of mythological functions in the *Ağustos Dehlizleri* poems. It is evident that colours, like the natural elements and animal metaphors used particularly in the localisation phase of the formation process of his poems, also serve a mythological function. By incorporating numerous cultural codes, the use of colours deepens the dimensions of the aestheticised world of meaning in poetry. In this context, they become mythological projections in Tanyol's poems, presenting the reader with examples of archetypal symbolism from indigenous culture. The poet, who prefers to draw upon historical and indigenous cultural elements in his poetry, has placed great importance on the use of imagery thanks to his poetic concerns, and has aestheticised the historical and cultural codes he employs in his poetry through numerous significant images and metaphors. In doing so, he draws on ancient narratives, oral culture, and traditional narrative forms, which highlights the importance of the poet's relationship with mythology. Therefore, identifying the mythological imagery in Tanyol's poems is of great importance in order to analyse the use of both historical and cultural elements. The poems in the book *Ağustos Dehlizleri*, written between 1980 and 1982, contain quite concrete examples of these mythological traces. Tuğrul Tanyol's use of mythological imagery at this point is seen to be realised under three important headings: animals, objects belonging to nature, and colours. Each of these elements, which offer intense echoes of Turkish history and culture, also reveal traces of practices related to belief systems, ways of life, economic and political approaches, and social structures. In this study, Tanyol, who generally constructs a chaotic environment in his poems and moves through subjects who desire a transition from this chaos to the cosmos, reinforces this action with mythological references, revealing a profound poetic understanding in artistic terms and expressing this understanding through deep and multi-layered imagery.